

Nr 305.

Av herr **Olsson** i Oskarshamn **m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk.*

I syfte att åstadkomma en rationell överföring av kraft inom riket träffades mellan vattenfallsstyrelsen, Stockholms elektricitetsverk, Sydsvenska kraftaktiebolaget och Krångede aktiebolag den 27 april 1945 under förbehåll om vederbörliga godkännanden ett konsortialavtal avseende ett stamlinjebolag. Konsortialavtalet (bil. 2) jämte förslag till bolagsordning (bil. 3) underställdes Kungl. Maj:t med vattenfallsstyrelsens skrivelse av samma dag (bil. 1). Bolagets uppgift skulle vara att förhyra, bygga och äga elektriska kraftledningar av stamlinjekaraktär samt att på dessa linjer överföra elektrisk kraft.

Kontrahenterna (staten resp. övriga ovannämnda kraftföretag) äga direkt eller indirekt genom dotterföretag samtliga ledningar i landet med 200 000 volt (200 kilovolt, kV) spänning. För närvarande finnas fyra sådana ledningar från Indalsälven till Mellansverige, en tvärledning längs Indalsälven och en mellan Västerås och Hallsberg samt dessutom förbindelseledningar Horndal (norr om Dalälven)—Stockholm och Horndal—Nässjö. 200 kV nätet kompletteras nu av Stockholm med en ledning Horndal—Untra—Stockholm och av Sydkraft med en ledning Nässjö—Malmö. Den tredje och den fjärde ledningen från Indalsälven till Mellansverige ha utbyggt under samverkan mellan vattenfallsstyrelsen och de icke statliga företagen enligt särskilda stamlinjeavtal. Tillkomsten av ledningen Horndal—Nässjö föregicks av vissa meningsutbyten, som föranledde en särskild utredning. Som utredningsman tillkallades generaldirektör A. Granholm, som i sitt yttrande »Rationellt utformande av rikets elektriska stamlinjenät» (mars 1937) förordade, att ifrågakvarande ledning utfördes för en spänning av 200 kV, samt tillstyrkte, att vattenfallsstyrelsens då under byggnad varande stamledning Stadsforsen—Västerås utfördes för samma spänning. Granholm föreslog, att ytterligare stamlinjer från Norrland till Mellansverige skulle utföras gemensamt av vattenfallsstyrelsen och icke-statliga intressenter.

Enligt avtal, gällande fram till år 1950, drivas samtliga 200 kV ledningar från Indalsälven till Mellansverige parallellt. En närmare redogörelse för

200 kV nätet lämnas i årets statsverksproposition samt i vattenfallsstyrelsens ovannämnda skrivelse av den 27 april 1945.

Förslaget om bildande av ett stamlinjebolag tillstyrktes av elkraftutredningen samt av kommerskollegium och de av kollegium hörda organisationerna.

Kungl. Maj:t har emellertid sedermera förklarat vattenfallsstyrelsens skrivelse icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, och i årets statsverksproposition hemställas om anslag bland annat med 5 000 000 kronor för ledningsdelarna Hjäлта—Hölleforsen och Ånge—Hallsberg, vilka erfordras för överföring av kraften från Sydkafts under byggnad varande kraftstation Hjäлта i Faxälven, samt med 5 000 000 kronor för den för samma bolags försörjning erforderliga dubblingen av ledningen Hallsberg—Nässjö. Å tilläggsstat II för budgetåret 1945/46 begäres för sistnämnda ledning 2 500 000 kronor.

Departementschefen har icke ingått på den motivering som legat till grund för förslaget om bildande av ett stamlinjebolag.

De skäl som anförts av vattenfallsstyrelsen för den föreslagna organisationsformen för fortsatt utbyggande och drift av rikets elektriska stamlinjenät synas icke utan vidare kunna avvisas. Motionärerna vilja särskilt hänvisa till att kraftförsörjningen i Sverige vuxit upp på grundvalen av det faktum att — förutom staten — kommuner, städer och enskilda äga och utbygga vattenfall, att de själva hittills fått ordna med överföringen av kraften från dessa samt att det skulle innebära en radikal ändring om staten skulle ensam övertaga överföringen av kraft från Norrland söderut. Härtill må fogas, att såvitt motionärerna ha sig bekant det svenska stamlinjesystemet både med avseende på utformning och överföringsavstånd står på höjden av teknisk utveckling och knappast överträffas av något liknande system i de större industriländerna. Härtill har förvisso medverkat att systemet tillkommit under intensiv medverkan från samtliga därav berörda parter, vilka strävat efter att med undvikande av skadliga överdrifter ernå möjligast fullgoda tekniska och ekonomiska lösningar. En sådan allsidig samverkan är ägnad att frambringa goda resultat.

Man har emellertid icke stannat vid att samverka med avseende på stamlinjenätets tekniska utformning och byggande utan fullföljt detta genom på frivilliga överenskommelser grundad samdrift för hela nätet i syfte att ernå mest ekonomisk och driftsäker överföring utan tyngande omgång. Resultatet härav har påtagligt framträtt under krigsåren med dess mångahanda besvärligheter och avsevärt bidragit till den praktiskt taget fulla kraftförsörjning som kunnat upprätthållas.

När de närmast berörda parterna numera själva biträtt ett förslag om att knyta detta frivilliga samarbete i fastare och för det allmänna betryggande former, synas berättigade skäl föreligga för statsmakterna att befrämja

detta system. Systemet synes även stå i god överensstämmelse med det från alla håll uttalade önskemålet om samverkan mellan staten och andra företagare samtidigt som förslaget åt statsmakterna inrymmer möjlighet till erforderlig kontroll mot missbruk. Detta framgår särskilt av att staten förutsättes äga 55 % av bolagets aktiekapital samt att styrelsens ordförande skall utses av Kungl. Maj:t. Det måste vidare beaktas att av de icke statliga intressenterna Stockholms elverk är ett helkommunalt företag, att intressenterna i Sydsvenska kraftaktiebolaget till dominerande del utgöras av städerna Malmö, Hälsingborg, Lund, Landskrona, Halmstad och Oskarshamn samt att Stockholm och Sydkraft äro stora delägare i Krångede, vars intressenter i övrigt utgöras av kraftkonsumerande industrier väsentligen inriktade på export, vilka funnit denna samarbetsform lämplig för att tillgodose sitt kraftbehov.

Det hemställes,

att riksdagen vid bifall till Kungl. Maj:ts ovanberörda anslagsäskanden måtte uttala att Kungl. Maj:t ville taga det i vattenfallsstyrelsens skrivelse av den 27 april 1945 framlagda förslaget om bildandet av ett stamlinjebolag under förnyat övervägande samt vidtaga i anledning därav erforderliga åtgärder i enlighet med nämnda förslag.

Stockholm den 23 januari 1946.

<i>Wald. Olsson,</i> Oskarshamn.	<i>Erik Hagberg,</i> Malmö.	<i>Emil Malmberg</i> i Stockholm.
<i>Folke Jönsson,</i> Lund.	<i>Frans Severin</i> i Stockholm.	<i>Olof Andersson,</i> Malmö.
<i>Einar Johansson,</i> Kalmar.	<i>Karl Bergström,</i> Hälsingborg.	<i>L. A. Björklund.</i>
<i>Sigvard Ohlsson.</i>	<i>Thorvald Ekdahl.</i>	<i>G. E. Holm.</i>
<i>Åke Wiberg.</i>	<i>Georg Fahlman.</i>	

VATTENFALLSSTYRELSENS SKRIVELSE TILL KONUNGEN.

I sin underdåniga skrivelse den 26 september 1944 framhöll vattenfallsstyrelsen, att med den hastighet, varmed överföring av kraft från Norrland till Mellansverige för närvarande ökar, ytterligare en stamlinje beräknades bli behövlig under de närmaste 2 à 4 åren. Planerna för linjens sträckning m. m. samt eventuellt samarbete med enskilda kraftintressenter hade vid denna tidpunkt dock ännu icke tagit fast form. Styrelsen meddelade, att när så bleve fallet komme projektet att underställas statsmakternas prövning. Styrelsen inskränkte sig därför till att i det då äskade anslaget till distributionsanläggningar inräkna ett belopp av 300 000: — kronor för stakning och förberedelser av en ny stamlinje från Indalsälven till Mellansverige.

Det omedelbara behovet av nya stamlinjer

Av de undersökningar, som därefter företagits, har framgått, att det för styrelsens del erfordras en ny stamlinje från Norrland till Mellansverige till slutet av år 1947 för överföring av kraften från nya vattenkraftutbyggnader i mellersta Norrland. Denna linje bör framdragas från Stadsforsen över Untra vid Dalälven till en planerad ny transformatorstation för 200 kV vid Överby i Sollentuna kommun norr om Stockholm. Dessutom erfordras till den 1 januari 1947 nybyggnad av en linje mellan Midskog och Ånge för överföring av Midskogskraften, som nu transiteras över den AB Svartålsforsen tillhöriga linjen mellan Järpströmmen och Krångede. Nämda linje måste nämligen avlastas från Midskogskraften, då vid utgången av nästa år ett tredje maskinaggregat installerats i Järpströmmen.

Därutöver erfordras emellertid för överföring av kraft från Sydsvenska Kraftaktiebolagets blivande kraftstation i Hjalta i Faxälven en stamlinje till Malmö. Vidare räkna de enskilda kraftproducenterna med att ytterligare en linje från mellersta Norrland till Mellansverige kommer att bli behövlig under slutet av 1940-talet för nu beslutade och planerade vattenkraftutbyggnader.

Hittills ha fyra stamlinjer byggts för 200 kV från mellersta Norrland till Mellansverige. Mot slutet av 1940-talet kommer antalet sådana linjer att ha vuxit till sju. Någon övergång till högspänd likström eller växelström med högre spänning än 200 kV torde dessförinnan icke vara möjlig med hänsyn till att det pågående utvecklingsarbetet för sådana överföringar icke kan beräknas bli slutfört förrän längre fram. Med den omfattning och den invecklade konfiguration stamlinjenätet vid den nu förutsedda utbygg-

naden kommer att förete har vattenfallsstyrelsen ansett det nödvändigt undersöka, vilka åtgärder det bör vidtagas för att samordna de olika intressena, säkerställa samkörningen och förenkla det tekniska och ekonomiska samarbetet.

Generaldirektör Granholms utredning

Hösten 1936 uppdrog Kungl. Maj:t åt dåvarande generaldirektören Granholm att utreda frågan om rationellt utformande av rikets elektriska stamlinjenät. Betänkande härom avgavs den 1 mars 1937.

Vid sistnämnda tidpunkt fanns det blott en 200 kV¹ ledning från Norrland till Mellansverige, nämligen från Krångede till Horndal, tillhörig Krångede AB, och en fortsättning på denna ledning från Horndal till Stockholm, tillhörig Stockholms Elektricitetsverk. Vattenfallsstyrelsen hade beslutat att bygga en 200 kV ledning från Stadsforsen till Västerås. Vidare hade Krångede AB för avsikt att tillsammans med Sydsvenska Kraft AB genom AB Krafttransport bygga en ledning från Horndal till Nässjö. Generaldirektör Granholm tillstyrkte byggandet av nämnda ledningar och dessa färdigställdes under 1939—1940.

Den vidare utvecklingen av stamlinjerna från Norrland till Mellansverige ansåg Granholm böra ske genom att staten och de enskilda kraftföretagen gemensamt, exempelvis i bolagsform, utbyggde nya ledningar. I utredningen förutsågs sålunda tillkomsten av två nya gemensamt ägda ledningar, vilka enligt de prognoser, som gjordes 1937, ansågos bli tillräckliga fram till år 1955. Utredningsmannen utgick från att samarbete genom paralleldrifft skulle äga rum mellan samtliga 200 kV ledningar.

Tredje och fjärde stamlinjen från Norrland

Kraftbehovet har ökats långt snabbare än man år 1937 väntade. Redan våren 1941 stod det klart, att ytterligare en 200 kV linje erfordrades. Vattenfallsstyrelsen framlade i skrivelse den 17 maj 1941 för Kungl. Maj:t förslag till avtal med Krångede AB och AB Svarthålsforsen, det senare ett dotterföretag till Stockholms Elektricitetsverk, om viss gemensam utbyggnad av stamlinjenätet från Norrland till Mellansverige. Avtalet, som sedermera godkändes av Kungl. Maj:t och riksdagen, innebar, att den tredje stamlinjen från Stadsforsen till Horndal omedelbart skulle utföras. Vattenfallsstyrelsen skulle bygga sträckan Stadsforsen—Ljusdal och de privata intressenterna sträckan Ljusdal—Horndal. Därjämte skulle AB Svarthålsforsen bygga en ledning från Järpströmmen till Krångede samt vattenfallsstyrelsen och de privata intressenterna utföra var sin hälft av en sammanbindningslinje mellan Stadsforsen och Krångede. Dessa linjer färdigställdes till sommaren 1943.

Den på så sätt erhållna 200 kV ledningen från Indalsälven till Mellansverige skulle utnyttjas gemensamt av staten och de privata företagen. Detta överensstämde med generaldirektör Granholms förslag. Vardera intressenten bibehöll dock äganderätten till den av honom byggda linjen. Vidare

¹ Numera användes för linjer med spänningen 200—230 kV beteckningen 200 kV. I generaldirektör Granholms utredning användes beteckningen 220 kV.

överenskom man om parallelldrift av samtliga 200 kV ledningar från Indalsälven till Mellansverige fram till år 1950.

I 1941 års avtal förutsågs tillkomsten även av en fjärde stamlinje. Redan i början av 1942 blev det erforderligt att förbereda byggandet av denna linje. Med skrivelse den 27 februari 1942 hemställde vattenfallsstyrelsen om statsmakternas godkännande av ett andra avtal med Krångede AB och AB Svarthålsforsen. Detta avtal, som sedermera godkändes av Kungl. Maj:t och riksdagen, innebar att de privata intressenterna skulle bygga en 200 kV ledning från Krångede till Ljusdal och vattenfallsstyrelsen en ledning från Ljusdal till Hallsberg. Genom överkoppling av de i stamlinje nr 3 ingående sektionerna skulle vattenfallsstyrelsen erhålla en sammanhängande linje Stadsforsen—Ljusdal—Hallsberg och de privata intressenterna en linje Krångede—Ljusdal—Horndal men dock med gemensam drift av dessa linjer liksom under de gångna krigsåren. De nya linjesektionerna färdigställdes till sommaren 1944.

Allmänna riktlinjer för framtiden

Flertalet kommunala och privata kraftproducenter skulle helst önska, att de stamlinjer, som erfordras för överföring av respektive intressents krafttillgång, skulle byggas och ägas av denne, ehuru samtliga stamlinjer även enligt deras mening borde liksom under de gångna krigsåren drivas parallellt under enhetlig ledning. Denna lösning bör emellertid enligt vattenfallsstyrelsens mening icke ifrågakomma för nya stamlinjer. Vattenfallsstyrelsen ansluter sig i detta fall till den ståndpunkt, som generaldirektör Granholm intog i sitt år 1937 avgivna utlåtande.

Valet bör enligt styrelsens mening stå mellan följande alternativ:

- 1) Samtliga nya stamlinjer byggas och ägas av staten. Parallelldrift sker med de erforderliga ledningarna såsom hittills.
- 2) Samtliga nya stamlinjer utbyggas och ägas av ett aktiebolag med staten, samtliga kommunala och privata intressenter som ägare. De nuvarande stamlinjerna utarrenderas till detta bolag, som omhändertager paralleldriften.

Mot alt. 1 torde följande invändningar kunna anföras.

- a) De kraftföretag, som komma att anlita ett statligt stamlinjenät för transitering av kraft från egna fall i Norrland till deras konsumtionsområden i mellersta och södra Sverige, torde komma att ställa höga anspråk på överföringsmöjligheterna men samtidigt även stora krav på låg överföringsavgift. Olika meningar komma därvid att göra sig gällande beträffande de ekonomiska uppostringar, som böra göras för ernående av god driftsäkerhet. Möjligen kommer man att vara orolig beträffande statens benägenhet att städse i god tid och i tillräcklig omfattning utbygga nya stamlinjer.
- b) Det kommer att framhållas, att de kommunala och privata företagen berövas möjligheten att medelst sin erfarenhet och sakkunskap bidra till gynnsammast möjliga utveckling av stamlinjenätet. Det måste också medgivas, att dessa företag, även om de eventuellt få medlemskap i en rådgivande stamlinjenämnd, dock icke kunna göra sin insats med samma auktoritet som om de äro delägare i stamlinjerna enligt alternativ 2.

c) Om staten blir ensam ägare till de nya stamlinjerna, borde vattenfallsstyrelsen i första hand avgöra, i vad mån andra företag än styrelsen skulle få rätt att på dessa överföra kraft. Detta skulle verka som en utvidgning av vattenfallsstyrelsens nuvarande rätt att försälja kraft. Det kan därtill sägas, att styrelsen skulle kunna genom vägran att överföra kraft få inflytande över kommunala och enskilda kraftföretag, som i sin verksamhet konkurrera med styrelsen, ehuru naturligtvis i sådant fall hänvändelse kunde ske till Kungl. Maj:t.

Man torde genom lämpliga åtgärder kunna eliminera åtskilliga av dessa med alt. 1 förenade farhågor. Men vattenfallsstyrelsen har dock kommit till den slutsatsen, att man ernår en lugnare och mera kontinuerlig utveckling genom den som alt. 2 föreslagna bolagsformen. Man kan vid denna lättare få en allsidig belysning av problemen och därmed bättre taga hänsyn till alla berättigade intressen. Man får icke bortse ifrån, att kraftförsörjningen i Sverige vuxit upp på grundvalen av det faktum, att kommuner, städer och enskilda äga och utbygga vattenfall, att de hittills själva fått ordna med överföringen av kraften från dessa; det skulle innebära en radikal ändring, om staten skulle enväldigt övertaga överföringen av kraft från Norrland söderut.

Transiteringen av kraft över stamlinjenätet

Vattenfallsstyrelsen har utgått ifrån, att Stockholms Elektricitetsverk, Krångede AB och Sydsvenska Kraft AB, som redan ha stamlinjer för 200 kV från Norrland söderut, skulle under alla förhållanden få rätt att på de nya stamlinjerna överföra kraft. Men även andra företag kunna önska att för egna ändamål eller inom sina konsumtionsområden tillgodogöra kraft, som erhålles ur vattenfall, vilka de äga inom Norrland. Det torde överensstämma med den allmänna uppfattningen, att rätten till transitering över 200 kV stamlinjerna bör medgivas i de fall, då transiteringen såväl ur tekniska och ekonomiska som allmänna synpunkter är lämplig. Samtidigt måste det konstateras, att det icke är möjligt att lämna en generell rätt till transitering för vem som helst. Detta skulle leda till ett förryckande av planmässigheten inom både vattenkraftutbyggnaderna och kraftdistributionen.

Det må framhållas, att krafttransiteringen i väsentlig grad skiljer sig från andra slag av transporter. Sålunda kan transitering av elektrisk kraft icke jämföras med överföring av gods på järnväg mellan två orter. Om den, som ombesörjer krafttransitering, icke skall behöva ställa någon annan del av sina anläggningar till förfogande än själva kraftledningen, måste den transiterande i varje ögonblick i inmatningspunkten inleverera lika mycket kraft som vederbörande uttager i mottagningspunkten inklusive de förluster, som uppstå vid överföringen. Detta är näppeligen möjligt, icke ens om man bekostar de synnerligen dyrbara mätanordningar, som erfordras för en kontinuerlig kontroll. Den transiterande kan i verkligheten icke alltid rätta sin uttagning exakt efter inmatningen, och därför måste ägaren till ledningsnätet utjämna differenserna. Vid ett fel på överföringsledningen blir detta särskilt märkbart. Den transiterande torde då i regel icke momentant upphöra med kraftuttagningen, utan denna

fortsätter från kraftstationer, som tillhöra ledningsägaren. Detta medför, att ledningsägaren kan bli tvungen att tillhandahålla reservkraft med åtföljande kostnader.

De nu anförda synpunkterna försvåra uppgörelse om transitering. Men det är därjämte förenat med mycket stora kostnader och mycket arbete för ledningsägaren att övervaka, att en acceptabel överensstämmelse förefinnes mellan den transiterandes inmatning och uttagning. Transitering måste därför förbehållas relativt stora kraftbelopp.

Vattenfallsstyrelsens förslag

Styrelsen har efter samråd med statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet utarbetat ett förslag till bolagsordning för ett stamlinjebolag och ett konsortialavtal mellan vattenfallsstyrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar, Stockholms Elektricitetsverk, Krångede AB och Sydsvenska Kraft AB. Detta förslag har ingående diskuterats med nämnda företag och efter vissa jämkningar undertecknats av såväl dem som vattenfallsstyrelsen under förbehåll av godkännande från Kungl. Maj:t och riksdagen, Stockholms stadsfullmäktige samt de privata företagens bolagsstämmor. Förslaget är av följande innebörd.

Som stiftare och aktieägare i det nya bolaget, vars namn föreslås bliva Svenska Stamlinje AB, skulle ingå vattenfallsstyrelsen å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar samt Stockholms Elektricitetsverk, Krångede AB och Sydsvenska Kraft AB. De senare företagen benämnas i fortsättningen gemensamt Kraftföretagen.

Det är avsett att aktiekapitalet skall utgöra minst 10 och högst 30 miljoner kronor. Aktierna skola fördelas i två olika serier, varav den ena skall omfatta 55 % och helt innehavas av staten, medan kraftföretagen gemensamt skola förfoga över den andra serien och därmed 45 % av aktierna. En verkställd utredning har visat, att inom Indalsälven och Ångermanälvens flodområden innehar staten ungefär 55 % och enskilda företag ungefär 45 % av det kraftbelopp, som kommer att transporteras till mellersta och södra Sverige. Det har ansetts att aktieinnehavet i stort sett bör vara proportionellt mot överföringsbehovet.

Vissa bestämmelser beträffande skyldighet att hembjuda aktier ha införts. Dessa innebära, att för det fall aktie eller rätt att teckna aktie övergått till någon, som icke förut är aktieägare inom samma serie, skall aktien respektive teckningsrätten ofördröjligen hembjudas förutvarande aktieägare till inlösen. Därvid skola de kommunala och enskilda kraftföretagen i första hand ha rätt att inlösa sådan aktie, som tillhör den serie, vilken reserverats för dessa företag. Om denna rätt till inlösen icke begagnas, äger vattenfallsstyrelsen förvärva aktien. Man måste därvid räkna med, att av vattenfallsstyrelsen disponerade likvida medel kunna tagas i anspråk för sådan inlösen, för det fall frågan inom föreskriven tidsfrist icke skulle hinna att underställas Kungl. Maj:t och riksdagen.

Bolagets styrelse skall bestå av 7 ledamöter med lika många suppleanter. Av ledamöterna och suppleanterna skall en ledamot och en suppleant för denne utses av Kungl. Maj:t. Denne ledamot skall vara ordförande i sty-

relsen. Därutöver skall staten äga utse 3 styrelseledamöter och 3 suppleanter, medan kraftföretagen tillsammans skola äga utse 3 ledamöter och 3 suppleanter. Vattenfallsstyrelsen har utgått ifrån, att de 3 ordinarie styrelseledamöter, som skola utses av staten, skola vara tjänstemän i vattenfallsstyrelsen.

Bolagsstyrelsen beslutar genom individuell omröstning, och styrelsen är beslutförför när 5 ledamöter äro närvarande. Därest vid något tillfälle de av ägare till aktier inom de båda olika serierna utsedda styrelseledamöter icke äro till lika antal närvarande, skall röstetalet för envar av de styrelseledamöter, som utsetts av aktieägare inom respektive serie, vara lika med antalet av de av aktieägare inom den andra serien utsedda närvarande styrelseledamöterna. Styrelsebeslut om byggande av nya kraftledningar skall icke bringas i verkställighet, förrän Kungl. Maj:t uttalat sig för att företaget skall komma till stånd.

Enligt konsortialavtalet förbinda sig kontrahenterna att till bolaget upplåta rätten till kraftöverföring på dem nu tillhöriga kraftledningar för 200 kV samt i erforderlig omfattning ställa till förfogande 200 kV ställverksdelar för parallelldriften. Dessa ledningar förbli sålunda de olika kontrahenternas egendom, men bolaget skall äga helt disponera dem. Bland de linjer, som skola behandlas på detta sätt, ha även medtagits några under arbete varande linjer, nämligen Horndal—Untra—Stockholm, Västerås—Hallsberg samt Nässjö—Malmö. Eftersom planeringen och även arbetet delvis kommit relativt långt på dessa linjer, synes detta förfaringssätt lämpligast.

För de till bolaget upplåtta ledningarna erlägger bolaget årsvis en avgift utgörande 4 % ränta på anläggningskapitalet jämte avskrivning enligt av bolagsstyrelsen fastställda, för samtliga ledningar gemensamma riktlinjer.

Andra än ovan nämnda under arbete varande kraftledningar för 200 kV skola av kontrahenterna överlåtas till bolaget mot gottgörelse för nedlagda självkostnader. Sådana linjer, som överlåtas, skola tillgodoräknas som tillskott vid bolagets bildande. Detta gäller bl. a. vattenfallsstyrelsens linje Nämforsen—Forsmo—Stadsforsen.

Bolagets verksamhet skall i huvudsak avse överföring av kraft på ledningar med omkring 200 kV spänning. Bolaget skall även omhändertaga kraftöverföring med högspänd likström eller växelström med högre spänning än omkring 200 kV, därest överföringsanläggningarna enbart användas för överföring av kraft från Ångermanälvens och söder därom belägna vattenområden och anläggningarna icke helt användas av vattenfallsstyrelsen. Överföringen av kraft från Västerbottens och Norrbottens län, där staten äger den dominerande delen av vattenkraften, skall sålunda enligt detta avtal icke omhändertagas av bolaget.

För sin verksamhet skall bolaget bygga, äga, driva och underhålla alla nya kraftledningar för 200 kV samt förhyra och driva de ovan omnämnda befintliga kraftledningarna. Bolaget skall anlita kontrahenternas organisationer för byggnad, underhåll och drift, i den mån detta icke medför ökade kostnader och i övrigt är lämpligt för bolaget. Bolaget skall lämna ersättning härför efter vederbörandes självkostnad.

Det är icke avsett att transformering skall ombesörjas av bolaget, utan det ankommer på var och en av kontrahenterna att själv sörja för transformering av sin kraft.

Det är meningen att bolaget skall tillgodose kontrahenternas hela behov av kraftöverföring och så länge så sker skall kontrahent icke själv bygga nya ledningar.

Kontrahent skall vara berättigad att inmata kraft var som helst på de av bolaget disponerade ledningarna, där detta är tekniskt lämpligt, medan uttagning av kraft skall ske vid punkter, som fastställas av bolagets styrelse. Det är emellertid föreskrivet, att uttagning vid viss punkt icke skall vägras, där sådan uttagning förefanns för kontrahent före den 1 januari 1945 eller i fall där Kungl. Maj:t uttalat sig för önskvärdheten av sådan uttagning.

Fråga om rätt för annan än kontrahent att överföra kraft på av bolaget disponerade ledningar skall avgöras av bolagets styrelse i varje särskilt fall. I konsortialavtalet har emellertid utsagts, att kontrahenterna äro överens om att bolaget skall medgiva utomstående kraftproducenter att på av bolaget disponerade ledningar överföra kraft, i den mån detta är tekniskt och ekonomiskt motiverat och med hänsyn till allmänna intressen lämpligt. Därest beslut att bevilja överföring icke biträdes av såväl styrelsens ordförande som majoriteten av både gruppen av styrelseledamöter, som utsetts av staten, och dem, som utsetts av kraftföretagen, skall beslutet icke gå i verkställighet, med mindre Kungl. Maj:t uttalar sig för att överföringen bör komma till stånd. Har Kungl. Maj:t gjort uttalande om önskvärdheten av att överföringen bör ske, skall sådan inom gränsen för överföringsmöjligheterna icke vägras av bolagets styrelse. Genom dessa bestämmelser tillförsäkras Kungl. Maj:t det avgörande inflytandet ifråga om beviljande av kraftöverföring för annan än kontrahent och härigenom undvikas, att de i stamlinjebolaget ingående företagen få ensamrätt på kraftöverföring från Norrland. Då överföring beviljas annan än kontrahent, skall bolagets styrelse äga föreskriva, att vederbörande skall tillhandahålla kapital i lämpligt förhållande till överföringsbehovet. Sådant kapital skall kunna investeras genom aktieteckning, varvid dock proportionen mellan aktier innehavda av staten å ena sidan och kommunala och enskilda företag å andra sidan skall bibehållas oförändrad.

Avgifterna för kraftöverföringen skola bestämmas så, att de tillsammantagna täcka bolagets kostnader, vari inräknas en utdelning av 4 % på aktiekapitalet samt avskrivning för de av bolaget ägda anläggningarna. Utdelningen på aktiekapitalet är sålunda maximerad till 4 %. Det har föreskrivits, att avskrivningen på kraftledningarna skall utgöra 1 % av totala anläggningskostnaden jämte 4 % ränta på det ackumulerade avsatta beloppet. Detta gäller ledningar av samma standard som vattenfallsstyrelsens järnstolpledning Ånge—Horndal. Vid lägre standard skall högre avskrivning tillämpas. Den angivna avskrivningsprocenten innebär, att kraftledningarna nedskrivs till ett restvärde av 20 % på en tid av 36 år.

Det är avsett att nya kraftledningarna skola finansieras genom erforderlig aktieteckning och genom upplåning, varvid kontrahenterna äro skyldiga att ikläda sig ansvar för lån i den utsträckning bolagets styrelse påfordrar och så att ansvaret för det nytillkommande lånet blir proportionellt mot andelarna i det nya överföringsbehovet. Kontrahent äger dock rätt att i stället, om han så föredrager, tillskjuta lånemedel på villkor, som icke äro för bolaget ogynnsammare än de villkor, som bolaget skulle kunna erhålla genom annat lån. Som ovan nämnts skola beslut om byggande av nya kraftledningarna icke bringas till verkställighet förrän Kungl. Maj:t uttalat

sig för att företaget bör komma till stånd. Vid beslut om ökning av bolagets aktiekapital med hänsyn till nya utbyggnader skall tidpunkten för erläggande av betalning för nytecknade aktier bestämmas så, att anslag för ifrågavarande likvid för vattenfallsstyrelsens del dessförinnan kan underställas Kungl. Maj:t och riksdagen.

Konsortialavtalet kan uppsägas till upphörande först efter det minst 30 år förflutit efter bolagets registrering. Om sådan uppsägning icke sker minst 3 år före utgången av denna tidsperiod, förlänges avtalet ytterligare 10 år osv. i 10-årsperioder.

I konsortialavtalet är vidare stadgat, att kronan skall äga rätt att efter anmälan minst 3 år i förväg, sedan 30 år förflutit efter bolagets registrering, inlösa de i kommunal och enskild ägo varande aktierna till deras nominella värde med tillägg av den på aktierna belöpande andelen i bolagets fonder med undantag av skattefond, pensionsmedel och fonder av samma art som värdeminskingskonto. Skulle penningvärdet enligt levnadskostnadsindex ha stigit eller fallit med mer än 25 % från tidpunkten för emissionen av respektive aktier till inlösningstillfället, skall den del av aktiernas inlösningsbelopp, som motsvarar nominella värdet, minskas eller ökas i förhållande till förändringarna i penningvärdet.

Angående avtalets innehåll i övrigt hänvisar vattenfallsstyrelsen till bilagda avskrifter av konsortialavtal och bolagsordning.

Vattenfallsstyrelsen håller före, att det nu uppgjorda förslaget innebär den lämpligaste lösningen av stamlinjefrågan. En samordning av utbyggnaderna säkerställs och hela stamlinjesystemet kommer att drivas som en enhet. Statens inflytande ifråga om stamlinjebolagets verksamhet har även tillgodosetts i önskvärd utsträckning, samtidigt som fördelarna med den nu förefintliga organisationen tillvaratagits. Vidare har staten tillförsäkrats rätt att efter viss tid, om så befinnes lämpligt, helt övertaga stamlinjebolaget. Vattenfallsstyrelsen får därför anhålla, dels att Kungl. Maj:t och riksdagen godkänner ifrågavarande avtal med rätt för vattenfallsstyrelsen att i avtalet göra de smärre ändringar, som kunna befinnas önskvärda, dels ock medgiva att i det tillämnade bolagets bolagsordning får intagas bestämmelse att en ledamot, tillika ordförande, samt suppleant för denne skall utses av Kungl. Maj:t.

Erforderliga anslag

Som ovan angivits, har den snabba utvecklingen medfört, att till slutet av år 1947 enbart för vattenfallsstyrelsens del erfordras en ny stamlinje från Stadsforsen till Överby samt en linje Midskog—Ånge. Materielanskaffning och arbeten för dessa linjer måste påbörjas redan under nästa budgetår. Vid undersökning av anslagsbehovet under hösten 1944 räknades det ännu med att nämnda linjebyggnader skulle kunna anstå ytterligare något år, varför i det begärda anslaget till distributionsanläggningar för dem inräknades endast 300 000 kronor för stakning och andra förberedelser. Om icke det föreslagna stamlinjebolaget kommer till stånd och tager hand

om linjebyggena, kommer vattenfallsstyrelsen att nödgas för deras del begära ett anslag av storleken 9 000 000 kronor på tilläggsstat för budgetåret 1945/46.

Därest stamlinjebolaget skall bildas, torde aktiekapitalet till att börja med begränsas till 10 000 000 kronor. Vattenfallsstyrelsens andel häri blir 5 500 000 kronor. Enligt konsortialavtalet skola pågående linjebyggnader överlätas till bolaget, varvid de på dem nedlagda kostnaderna få utgöra likvid för aktier i bolaget. För vattenfallsstyrelsens del kommer den påbörjade linjen Nämforsen—Stadsforsen att överlämnas. För denna linje har för tiden till och med budgetåret 1945/46 räknas med 2 300 000 kronor i anslag. Med tillägg av ovannämnda belopp 300 000 kronor för stakning m. m. av linjerna Midskog—Ånge och Stadsforsen—Överby böra sålunda 2 600 000 kronor av vattenfallsstyrelsens aktielikvid gäldas genom att dels linjebyggena överlämnas i befintligt skick, dels därutöver av anslaget till distributionsanläggningar användes det belopp, varmed de på linjerna nedlagda kostnaderna vid överlåtelsestillfället understiga 2 600 000 kronor. För återstående del av aktielikviden kräves ett investeringsanslag av 2 900 000 kronor.

Stamlinjebolagets nybyggnadsarbeten skola utöver aktiekapitalet finansieras medelst upplåning. Sådant lån kan antingen upptagas i öppna marknaden eller lämnas av aktieägarna själva. Vid tillämpning av det sistnämnda förfarandet kräves för vattenfallsstyrelsens del investeringsanslag motsvarande lånebeloppet. Då det emellertid ännu icke klarlagts, på vilka villkor bolaget kan erhålla lån i öppna marknaden, är vattenfallsstyrelsen icke beredd att nu lämna förslag om direkt lån från styrelsen och däremot svarande anslag. Det torde heller icke med hänsyn till bolagets behov av medel vara nödvändigt att framlägga sådant förslag förrän i samband med behandlingen av övriga anslagsfrågor under kommande höst.

På grund av det ovan anförda hemställer vattenfallsstyrelsen i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå 1945 års riksdag att

dels bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att godkänna det mellan vattenfallsstyrelsen, Stockholms Elektricitetsverk, Krångede AB och Sydsvenska Kraft AB ingångna konsortialavtalet angående bildandet av svenska Stamlinje AB,

dels medgiva att i det tillämnade bolagets bolagsordning får intagas bestämmelse att en ledamot, tillika ordförande, samt suppleant för denne skall utses av Kungl. Maj:t,

dels medgiva, att verkställda byggnadsarbeten på kraftledningarna Nämforsen—Stadsforsen, Midskog—Ånge och Stadsforsen—Överby överlämnas till Svenska Stamlinje AB som dellikvid för vattenfallsstyrelsens aktieinnehav och att därjämte av anslaget till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens vattenfallsverk ytterligare för samma ändamål användes det belopp, varmed sammanlagda kostnaden för nämnda byggnadsarbeten vid överlåtelsestillfället understiga 2 600 000 kronor,

dels anvisa ett investeringsanslag av 2 900 000 kronor till fullgörande av återstående likvid för vattenfallsstyrelsens anpart av aktierna i Svenska Stamlinje AB.

I handläggningen av detta ärende hava, förutom undertecknade, styrelseledamöterna Skoglund, Montgomery och Ericsson, överdirektören Sylwan, driftdirektören Nilsson samt byråcheferna Helleberg och Bergström deltagit.

Stockholm den 27 april 1945.

Underdånigst

W. Borgquist.

Åke Rusck

Bil. 2.

KONSORTIALAVTAL.

Mellan Kungl. Vattenfallsstyrelsen å Kungl. Maj:ts och Kronans vägnar, å ena, samt Stockholms Elektricitetsverk, Krångede Aktiebolag och Sydsvenska Kraftaktiebolaget, gemensamt kallade Kraftföretagen, å andra sidan, har i syfte att åstadkomma en rationell överföring av kraft träffats följande avtal.

§ 1.

Bolagets bildande och aktiernas fördelning

Mom. 1. Kontrahenterna skola i samråd föranstalta om bildande av ett särskilt bolag, Svenska Stamlinje Aktiebolaget, i fortsättningen kallat Bolaget, vars verksamhet skall hava till föremål att förhyra, bygga och äga elektriska kraftledningar av stamlinjekaraktär samt att på dessa linjer överföra elektrisk kraft.

Bolagets bolagsordning skall hava den lydelse, som framgår av bilaga till detta avtal (Bilaga 1); dock må i samband med registreringen av bolagsordningen göras de mindre jämkningar, som påfordras av registreringsmyndigheten.

Mom 2. Bolagets hela aktiestock, med undantag av två stycken aktier, nedan kallade ströaktierna, skall övertagas av kontrahenterna. Av ströaktierna skall en övertagas av Vattenfallsstyrelsens och en av Kraftföretagens för ändamålet utsedda medintressenter. Mellan kontrahenterna skola de aktier, som vid Bolagets bildande utgivas, så fördelas, att Vattenfallsstyrelsen jämte dess medintressent kommer att förfoga över Bolagets A-aktier och Kraftföretagen jämte deras medintressent över Bolagets B-aktier.

§ 2.

Upplåtelse av nyttjanderätt till ledningar m. m.

Mom. 1. Kontrahenterna förbinda sig att på här nedan närmare angivna villkor till Bolaget upplåta rätten till kraftöverföring på dem tillhöriga elektriska kraftledningar för 200 kV samt i erforderlig omfattning

ställa till förfogande 200 kV ställverksdelar för parallelldriften. Kraftföretagen förbinda sig härjämte att så använda sitt inflytande i Aktiebolaget Krafttransport, Aktiebolaget Svarthålsforsen och Linjeaktiebolaget Krångede—Horndal, att dessa företag på samma villkor verkställa enahanda upplåtelse beträffande dem tillhöriga kraftledningar jämte ställverksdelar av angivet slag, under förutsättning att de tre nämnda aktiebolagens den 1 januari 1945 gällande transiteringsavtal respekteras.

De i detta moment avsedda ledningarna äro de i drift varande:

Järpströmmen—Midskog—Krångede—Hammarforsen—Stadsforsen

Krångede—Ljusdal—Ockelbo—Horndal

Krångede—Ånge—Ljusdal—Horndal

Stadsforsen—Ånge—Ljusdal—Hallsberg

Stadsforsen—Torpshammar—Ljusdal—Ockelbo—Horndal—Västerås

Horndal—Stockholm

Horndal—Hallsberg—Nässjö

samt de under arbete varande:

Horndal—Untra—Stockholm

Västerås—Hallsberg

Nässjö—Malmö.

Mom. 2. För de enligt mom. 1 upplåtna ledningarna och ställverksdelarna erlägger Bolaget till ägaren årsvis en avgift utgörande 4 % ränta på anläggningsskapitalet jämte avskrivning enligt av bolagsstyrelsen fastställda för samtliga ledningar gemensamma riktlinjer.

Mom. 3. Ifråga om annan än i mom. 1 angiven under arbete varande kraftledning för 200 kV förbinda sig kontrahenterna att verkställa överlåtelse till Bolaget respektive verka för att sådan överlåtelse kommer till stånd från företag, i vilket kontrahent är delägare, mot skyldighet för Bolaget att ersätta ägaren på ledningarna nedlagda självkostnader.

Mom. 4. Egendom, som skall överlätas på Bolaget enligt mom. 3, må kontrahent tillgodoräkna sig såsom tillskott vid Bolagets bildande. Egenomens värde skall därvid anses uppgå till den likvid, som Bolaget enligt mom. 3 haft att erlägga.

§ 3.

Allmänt rörande Bolagets verksamhet

Kontrahenterna förbinda sig gentemot varandra att ställa sig till efterrättelse de bestämmelser rörande Bolagets verksamhet m. m., som meddelas i detta avtal.

Vidare förbinda sig kontrahenterna **dels** att, sedan Bolaget kommit till stånd, medverka till att avtalet varder av Bolaget godkänt i de delar, som angå Bolaget, **dels ock** att så använda sitt inflytande i Bolaget, att bestämmelserna i avtalet jämväl från Bolagets sida komma att följas.

§ 4.

Verksamhetens omfattning

Mom. 1. Bolagets verksamhet skall i huvudsak avse överföring av kraft på ledningar med omkring 200 kV spänning. Bolaget skall även omhänderta kraftöverföring med högspänd likström eller växelström med högre

spänning än omkring 200 kV, därest överföringsanläggningarna enbart användas för överföring av kraft från Ångermanälvens och söder därom belägna vattenområden och anläggningarna icke helt användas av Vattenfallsstyrelsen.

I den mån särskild överenskommelse träffas mellan kontrahenterna kan i undantagsfall överföring med lägre spänning än omkring 200 kV omfattas av bolagets verksamhet.

Mom. 2. För sin verksamhet skall Bolaget bygga, äga, driva och underhålla sådana nya kraftledningar, som avses i mom. 1 utöver i § 2 mom. 1 nämnda, samt förhyra, driva och underhålla i § 2 mom. 1 nämnda ledningar.

Bolaget skall anlita kontrahenternas organisationer för byggnad, underhåll och drift, i den mån detta icke medför ökade kostnader och i övrigt är lämpligt för Bolaget. Bolaget skall lämna ersättning härför efter vederbörandes självkostnad med skäligt tillägg för allmänna omkostnader.

Mom. 3. Vad ovan sagts om kraftledningar skall gälla även sådana ställverksdelar, som erfordras för paralleldriften av ledningarna, varvid dock hinder icke skall föreligga för kontrahenterna att själva bygga och äga ifrågavarande ställverksdelar med skyldighet att i erforderlig omfattning ställa dem till förfogande för paralleldriften.

Ledningar för omkring 200 kV, som äro att anse som lokala samlingskeneledningar, behandlas på samma sätt som ställverksdelar.

Mom. 4. Transformering skall icke ombesörjas av Bolaget.

§ 5.

Överföring av kraft

Mom. 1. Bolaget skall överföra kraft för kontrahenternas räkning medelst av Bolaget disponerade ledningar och söka att genom erforderliga lednings- och ställverksbyggnader sörja för kontrahenternas hela behov av kraftöverföring, i den mån detta kan tillgodoses med i § 2 mom. 1 och § 4 mom. 1 omförmälda ledningar. Så länge så sker, skall kontrahent icke själv bygga nya ledningar av ifrågavarande slag. I den mån Bolaget blir förhindrat att bygga behövlige sådana ledningar, äger kontrahent, i vad på Bolaget beror, rätt att själv bygga, äga och driva dem.

Mom. 2. Kontrahent skall beträffande kraftöverföring enligt mom. 1 vara skyldig att iakttaga av Bolagets styrelse utfärdade föreskrifter angående föranmälan av överföringsbehov, tekniskt utförande av de till Bolagets ledningar anslutna anläggningarna, åtgärder för reglering av spänning och effektfaktor, måtanordningar med mera dylikt.

Mom. 3. De punkter, i vilka kraft av kontrahenterna inmatas eller uttages från de av Bolaget disponerade ledningarna, skola förläggas tekniskt ändamålsenligt, så att exempelvis icke två sådana punkter bli belägna på mycket kort avstånd från varandra. Bolagets styrelse bestämmer avgränsningspunkternas riktiga placering i detta hänseende. I övrigt skall kontrahent vara berättigad att inmata kraft var som helst på de av Bolaget disponerade ledningarna, medan uttagningen av kraft skall ske vid punkter, som fastställas av Bolagets styrelse. Uttagning vid viss punkt skall dock icke vägras, där sådan uttagning förefanns för kontrahenten den 1 januari

1945 eller i fall där Kungl. Maj:t uttalat sig för önskvärdheten av sådan uttagning.

Mom. 4. Fråga om rätt för annan än kontrahent att överföra kraft på av Bolaget disponerade ledningar avgöres av Bolagets styrelse i varje särskilt fall. Kontrahenterna äro överens om att Bolaget skall medgiva utomstående kraftproducenter att på av Bolaget disponerade ledningar överföra kraft, i den mån detta är tekniskt och ekonomiskt motiverat och med hänsyn till allmänna intressen lämpligt. Därest beslut att bevilja överföring icke biträts av såväl styrelsens ordförande som majoriteten av både de styrelseledamöter, som utsetts av ägare till A-aktier, och dem, som utsetts av ägare till B-aktier, skall beslutet icke gå i verkställighet med mindre Kungl. Maj:t uttalar sig för att överföringen bör komma till stånd. Har Kungl. Maj:t gjort uttalande om önskvärdheten av att överföring bör ske, skall sådan inom gränsen för överföringsmöjligheterna ej av Bolagets styrelse vägras. Bolagets styrelse äger bestämma villkoren för överföringen samt därvid även föreskriva, att vederbörande skall tillhandahålla kapital i lämpligt förhållande till överföringsbehovet. Ifall Bolagets styrelse anser, att dylikt kapital bör investeras genom aktieteckning, skall vederbörande förbinda sig att fullgöra samma förpliktelser, som enligt detta avtal åvila Kraftföretagen. Sådan teckning skall avse B-aktier, beträffande vilka kontrahenterna förbinda sig att icke begagna dem tillkommande teckningsrätt. Vattenfallsstyrelsen skall vid sådan nyteckning varken direkt eller indirekt teckna annat än A-aktier.

Kontrahent äger icke utan samtycke från Bolagets styrelse åtaga sig överföring av kraft åt annan på av Bolaget disponerade ledningar och icke heller verkställa inköp av kraft i en punkt och försäljning av kraft i en annan punkt, när dessa åtgärder i förening äro att jämställa med överföring av kraft åt annan. Kontrahent skall dock vara obetaget att fullgöra sådana åtaganden, som enligt före den 1 januari 1945 slutet avtal åvila honom.

Mom. 5. Den åt vilken kraft överföres på av Bolaget disponerade kraftledningar äger rätt att från dessa ledningar uttaga högst det kraftbelopp, som vederbörande samtidigt på annat håll inmatar till ledningarna, minskat med i dessa uppstående kraftförluster, beräknade enligt av Bolagets styrelse utfärdade föreskrifter.

§ 6.

Avgifter för kraftöverföring

Kontrahent, åt vilken kraft överföres på av Bolaget disponerade ledningar, skall vara skyldig att erlægga avgift härför enligt av Bolagets styrelse fastställda riktlinjer. Årskostnaderna för de enligt § 2 mom. 1 upplåtna ledningarna skola beräknas var för sig. Åt kontrahent överförd kraft skall inom ramen för vederbörande lednings i anspråk tagna överföringsförmåga anses överförd på kontrahentens egen ledning. Avgiften beräknas i enlighet med för ledningen beräknad årskostnad. Såsom kontrahents ledning anses även ledning eller del i ledning, som kontrahent äger genom de i § 2 mom. 1 angivna aktiebolagen.

Avgifterna skola bestämmas så, att de tillsammans tagna täcka Bolagets kostnader, vari inräknas en utdelning av 4 % på aktiekapitalet samt av-

skrivning för de av Bolaget ägda anläggningarna. Avskrivningar för kraftledning skola utgöra 1 % av total anskaffningskostnad jämte 4 % på det ackumulerade avsatta beloppet. Avskrivningen skall vara högre för kraftledning, byggda enligt lägre standard än Vattenfallsstyrelsens kraftledning över sträckan Ånge—Ljusdal—Ockelbo—Horndal, varvid skälig hänsyn skall tagas till den sannolika sänkningen av livslängden till följd av standardskillnaden. Avskrivningar för ställverksanläggningar fastställas av Bolagets styrelse med hänsyn till nämnda anläggningars sannolika livslängd. För anläggning, som utföres under sådana speciella förhållanden, att kostnaden blir väsentligt högre än normalt, skall avskrivningen ökas temporärt på sätt Bolagets styrelse bestämmer i avsikt att överpriset skall bli avskrivet på kortare tid än eljest. Om kraftledning måste till väsentlig del ombyggas eller nybyggas på Bolagets bekostnad till följd av katastrof eller andra omständigheter, må visserligen skälig del av kostnader täckas med nytt kapital, men medelst ökning av avskrivningen skall sedermera ledningskostnaden nedbringas till ett i förhållande till ursprunglig kostnad och sannolik återstående livslängd rimligt värde.

För kraftöverföring, som verkställes åt annan än kontrahent, bestämmer Bolagets styrelse för varje särskilt fall de avgifter, som skola erläggas, varvid såvitt möjligt enahanda normer skola tillämpas, där omständigheterna icke föranleda avvikelser.

§ 7.

Finansiering av nya utbyggnader.

Mom. 1. Anläggningskostnaderna för utbyggnad av nya kraftledningar skola finansieras genom erforderlig aktieteckning och genom upplåning.

Mom. 2. Kontrahent är skyldig att ikläda sig ansvar för lån i den utsträckning Bolagets styrelse påfordrar och så att ansvaret för det nytillkommande lånet blir proportionellt mot andelarna i det nya överföringsbehovet. Kontrahent äger dock rätt att i stället, om han så föredrager, tillskjuta lånemedel på villkor, som icke äro för Bolaget ogynnsammare än de villkor, som Bolaget skulle kunna erhålla genom annat lån.

§ 8.

Särskilda bestämmelser rörande Bolagets förvaltning

Mom. 1. För varje styrelseledamot och revisor skall utses suppleant. Suppleanterna skola äga rätt att närvara vid styrelsens sammanträden, utan hinder av ordinarie ledamots närvaro, samt äga rätt att därvid yttra sig.

I händelse av Bolagets likvidation skola kontrahenterna verka för att vid utseende av likvidatorer ägare av A- och B-aktier bliva i lika grad tillgodosedda.

Mom. 2. I frågor, som äro av vikt för Bolagets förhållande till någon av kontrahenterna eller eljest av stor betydelse för Bolaget och dess verksamhet, skola beslut icke fattas utan att Bolagets styrelse, såvitt detta är möjligt, är fulltaligt samlad.

Mom. 3. Kontrahenterna äro ense om, att fattade beslut om byggande av nya kraftledning ar icke skola bringas i verkställighet, förrän Kungl. Maj:t uttalat sig för att företaget bör komma till stånd.

Likaledes äro kontrahenterna ense om, att Bolaget icke skall avhända sig detsamma tillhörig kraftledning utan liknande uttalande.

Mom. 4. Å bolagsstämma skall den av Kungl. Maj:t utsedda styrelseledamoten och vid förfall för denne den för honom utsedda suppleanten fungera såsom ordförande.

Mom. 5. Kontrahenterna förbinda sig att icke motsätta sig sådan ökning av Bolagets aktiekapital, som av Bolagets styrelse föreslås för finansiering av nybyggnader av ledningar, vilka enligt mom. 3 av denna paragraf må verkställas, samt att, om så av bolagsstyrelsen kräves, var för sig teckna nya aktier, så att respektive andelar i det nytecknade aktiekapitalet bli proportionella mot andelarna i det nya överföringsbehovet, dock med företrädesrätt för Vattenfallsstyrelsen till A-aktierna och för Kraftföretagen till B-aktierna.

Vid beslut om ökning av Bolagets aktiekapital skall tidpunkten för erläggande av betalning för nytecknade aktier bestämmas så, att anslag för ifrågakommande likvid för Vattenfallsstyrelsens del dessförinnan kan av Kungl. Maj:t och Riksdagen för ändamålet beviljas. Skälig tidrymd skall jämväl tillmätas kraftföretagen.

§ 9.

Särskilda bestämmelser rörande överlåtelse av aktier

Mom. 1. Utöver de förpliktelser, som bestämmelserna i bolagsordningen om hembud m. m. ålägga kontrahenterna som aktieägare i Bolaget, åtaga sig kontrahenterna gentemot varandra att, därest kontrahent skulle önska helt eller delvis sälja sin aktiepost, icke utbjuda densamma till annan, förrän medkontrahenterna haft tillfälle att efter förhandling taga ställning till, huruvida de önska förvärva aktieposten ifråga. Kontrahenterna emellan skall den företrädesrätt till förvärv gälla, som vid hembud stipulerats i bolagsordningen.

Skulle medkontrahent icke önska förvärva aktieposten, är säljande kontrahent fri utbjuda densamma till utomstående, varvid bolagsordningens bestämmelser om hembudsskyldighet likväl skola gälla.

Mom. 2. Vattenfallsstyrelsen utfäster sig att vid överlåtelse av den ströaktie, som tillhör Kraftföretagens medintressent, och Kraftföretagen att vid överlåtelse av den ströaktie, som tillhör Vattenfallsstyrelsens medintressent, icke begagna sig av dem tillkommande lösningsrätt.

Varje kontrahent utfäster sig vidare att tillförbinda sina ifrågavarande medintressenter och att ansvara för att dessa icke skola begagna sig av sin lösningsrätt vid överlåtelser av aktier i Bolaget.

§ 10.

Förlust av rätt till kraftöverföring

Brister kontrahent i fullgörande av honom enligt detta avtal åvilande förpliktelser och vidtages icke inom rimlig tid rättelse eller nedgår kontrahents aktieinnehav till mindre än hälften av det aktiebelopp, som kontra-

hent vid bolagsbildningen och sedermera verkställd nyemission tecknat, går kontrahent förlustig rätten till kraftöverföring enligt avtalet.

§ 11.

Avtalets giltighet

Detta avtal må icke av någon av kontrahenterna uppsägas till upphörande förrän minst trettio (30) år förflutit efter Bolagets registrering. Sker ej uppsägning minst tre (3) år före utgången av denna tidsperiod, förlänges avtalet ytterligare tio (10) år osv. i tioårsperioder.

§ 12.

Inlösningsrätt för Kronan

Kronan skall äga rätt att efter anmälan minst tre (3) år i förväg, sedan trettio (30) år förflutit efter Bolagets registrering, inlösa de i kommunal och enskild ägo varande aktierna till deras nominella värde, med tillägg av den på aktierna belöpande andelen i Bolagets fonder med undantag av skattefond, pensionsmedel och fonder av samma art som värdeminskningsskonto.

Skulle penningvärdet enligt levnadskostnadsindex hava stigit eller fallit med mer än 25 % från tidpunkten för emissionen av resp. aktier till inlösningsstillfället, skall den del av aktiernas inlösningsbelopp, som motsvarar nominella värdet, minskas eller ökas i förhållande till förändringarna i penningvärdet.

Detta avtal ingås under förbehåll av vederbörliga godkännanden för Vattenfallsstyrelsens del av Kungl. Maj:t och Riksdagen, för Stockholms Elektricitetsverks del av Stockholms Stadsfullmäktige samt för Krånge de Aktiebolags och Sydsvenska Kraftaktiebolagets del av respektive bolagsstämma.
Stockholm den 27 april 1945.

KUNGL. VATTENFALLSSTYRELSEN

W. Borgquist.

Åke Rusck

I. Bergström

STOCKHOLMS ELEKTRICITETSVERK

Carl Kleman

KRÅNGEDE AKTIEBOLAG

Yngve Holm

SYDSVENSKA KRAFTAKTIEBOLAGET

Emil Olsson

Jonte Hultkrantz

BOLAGSORDNING FÖR SVENSKA STAMLINJEAKTIEBOLAGET.

§ 1.

Firmanamn

Detta bolag, vars firma är Svenska Stamlinje Aktiebolaget, är grundat på aktier enligt bestämmelserna i lagen om aktiebolag den 12 augusti 1910.

§ 2.

Ändamål

Bolagets verksamhet har till föremål att förhyra, bygga och äga elektriska kraftledningar av stamlinjekaraktär samt att på dessa linjer överföra elektrisk kraft.

§ 3.

Aktiekapital

Bolagets aktiekapital skall utgöra minst tio (10) miljoner kronor och högst trettio (30) miljoner kronor.

§ 4.

Aktier

Aktie skall lyda å ettusen (1 000) kronor; aktiebrevens skola ställas till viss man.

Alla aktier skola medföra samma rätt till andel i bolagets tillgångar och vinst.

Aktierna skola fördelas i två olika serier och aktiebrevens inom vardera serien betecknas med litt. A respektive litt. B. Den serie, vars aktiebrev betecknas med litt. A, skall omfatta femtiofem (55) procent av samtliga aktier och den serie, vars aktiebrev betecknas med litt. B, fyrtiofem (45) procent av samtliga aktier. Vid ökning av aktiekapitalet skall samma proportion mellan antalet A- och B-aktier bibehållas samt rätten till nyteckning inom resp. serie tillkomma förutvarande ägare av aktie inom samma serie.

§ 5.

Säte för styrelsen

Bolagets styrelse skall hava sitt säte i Stockholm.

Hembudsskyldighet.

Har aktie eller rätt att teckna aktie övergått till någon, som icke förut är ägare till aktie med samma litterabeteckning, skall aktien respektive teckningsrätten ofördröjligen hembjudas förutvarande aktieägare till inlösen genom skriftlig anmälan hos bolagets styrelse. Åtkomsten av aktien respektive teckningsrätten skall därvid styrkas, samt, där äganderätten övergått genom köp, uppgift lämnas om den betingade köpesumman.

När aktie respektive teckningsrätt sålunda hembjudits till inlösen, skall styrelsen genast underrätta bolagets aktieägare därom på sätt som om meddelanden till aktieägarna är föreskrivet, med anmodan till envar, som önskar begagna sig av lösningsrätten, att skriftligen anmäla sig hos styrelsen inom nittio (90) dagar efter avsändandet av sådan underrättelse. Anmäla sig därvid flera berättigade, skall ägare av aktie, vars aktiebrev betecknats med samma littera som den hembjudna aktien, äga företrädesrätt till inlösen framför ägare av aktie, betecknad med annat littera. Företrädesrätten i övrigt skall bestämmas genom lottning, verkställd av notarius publicus, dock att, därest samtidigt flera aktier respektive teckningsrätter hembjudits, dessa först så långt ske kan, skola i förhållande till föregående aktieinnehav fördelas bland de lösningsberättigade med samma företrädesrätt, som vilja lösa.

Lösebeloppet skall utgöra aktiens nominella belopp med tillägg av den på aktien belöpande andelen i bolagets fonder med undantag för skattefond, pensionsmedel och fonder av samma art som värdepapperskonto.

Därest intom stadgad tid ej någon berättigad anmält sig vilja inlösa hembjuden aktie respektive teckningsrätt, eller om, sedan löseskillingen å dylik aktie respektive teckningsrätt i behörig ordning fastställts, aktien respektive teckningsrätten ej inom trettio (30) dagar därefter inlöses, äger den, som gjort hembudet, bliva inregistrerad för aktien.

§ 7.

Förbud mot utländsk ägare

Bolagets aktier må icke genom teckning eller överlåtelse förvärvas av utländsk medborgare, samfällighet eller stiftelse, av svenskt handelsbolag, vari finns utländsk bolagsman, av svensk ekonomisk förening, av svenskt aktiebolag, vars aktiebrev må ställas till innehavaren, eller av annat svenskt aktiebolag i vars bolagsordning ej intagits förbehåll, varom förmåles i 2 § andra stycket lagen den 30 maj 1916 med vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag; dock att, utan hinder av förbehållet, aktie må förvärvas av svenskt bolag eller svensk förening, som avses i 18 § nyssnämnda lag.

§ 8.

Styrelsens sammansättning. Rösträtt

Bolagets styrelse skall bestå av sju ledamöter med lika många suppleanter. Av ledamöterna och suppleanterna utses en ledamot och en suppleant

för denne av Kungl. Maj:t. Övriga ledamöter och suppleanter utses å ordinarie bolagsstämma, därvid ägare till aktier, vilkas aktiebrev betecknas litt. A, skola äga utse tre ledamöter och tre suppleanter för dessa och ägare till aktier, vilkas aktiebrev betecknas litt. B, skola äga utse tre ledamöter och tre suppleanter för dessa. Samtliga ledamöter och suppleanter utses årligen för tiden från ordinarie bolagsstämma till påföljande dylik stämma.

Den av Kungl. Maj:t utsedda ledamoten skall tillika vara ordförande i styrelsen och skall i denna egenskap jämväl söka sammanjämka uppkommande intresse motsättningar mellan aktieägarna.

Styrelsen är beslutför, när fem ledamöter äro närvarande. Vid omröstning inom styrelsen räknas rösterna efter huvudtalet; dock att, därest vid något tillfälle de av ägare till aktier inom de båda olika serierna utsedda styrelseledamöterna ej äro till lika antal närvarande, röstetalet för envar av de styrelseledamöter, som utsetts av aktieägare inom respektive serie, skall vara lika med antalet av de av aktieägare inom den andra serien utsedda, tillstädeskomna styrelseledamöterna.

§ 9.

Firmateckning

Bolagets firma tecknas förutom av styrelsen av den eller de personer inom eller utom styrelsen, som styrelsen därtill utser.

§ 10.

Revisorer

För granskning av styrelsens förvaltning och bolagets räkenskaper skola årligen å ordinarie bolagsstämma för tiden intill nästa ordinarie stämma utses tre revisorer och lika antal suppleanter för dem. Av såväl revisorerne som suppleanterna skall minst en vara auktoriserad revisor. Av revisorerne och deras suppleanter skall en revisor och suppleant utses av ägare till aktier, vars aktiebrev betecknas med litt. A, samt en revisor och suppleant av ägare till aktier, betecknade med litt. B.

§ 11.

Bokslut

Bolagets räkenskaper skola den 31 december varje år sammanföras i fullständigt bokslut. Bokslutet skall vara verkställt senast den 1 april påföljande år, då räkenskaperna jämte tillhörande handlingar ävensom av styrelsen avgiven förvaltningsberättelse jämte vinst- och förlusträkning samt balansräkning för senaste räkenskapsåret skola för granskning överlämnas till revisorerne, vilka senast den 1 maj böra över granskningen avgiva skriftligt utlåtande, däri ansvarsfrihet för styrelsen bestämt tillstyrkes eller avstyrkes. Över anledning till anmärkning, som vid granskningen yppas, skall styrelsen lämnas tillfälle att förklara sig, innan granskningen avslutas och utlåtande däröver avgives.

§ 12.

Bolagsstämma

Ordinarie bolagsstämma skall hållas en gång om året under maj eller juni månader i Stockholm eller på annan ort inom riket, som styrelsen bestämmer.

Å ordinarie stämma skola till behandling förekomma — förutom de ärenden, som enligt lag eller bestämmelse i denna bolagsordning skola å densamma företagas — ärende, vars prövning aktieägare hänskjutit till stämman. Aktieägare är icke berättigad att vinna dylik prövning, med mindre han hos styrelsen framställt yrkande därom minst tio dagar före stämman.

§ 13.

Kallelse till bolagsstämma

Kallelse till bolagsstämma ävensom andra meddelanden till aktieägarna skola ske skriftligen genom rekommenderad försändelse. Kallelse till bolagsstämma skall hava avsänts minst två veckor före ordinarie bolagsstämma samt minst en vecka före extra stämma.

§ 14.

Rösträtt vid bolagsstämma

Vid bolagsstämma må envar röstberättigad rösta för fulla antalet aktier han äger eller för vilka han har att såsom ombud föra talan.